1983 *La Sanidad española desde la perspectiva del usuario y la persona enferma.*

Madrid, Ediciones Encuentros, 691 pp.

Aquest llibre és un recull de diferents treballs enfocats, tots ells, a analitzar l'estat actual de la sanitat a Espanya i a formular unes solucions a les mancances, errors i contradiccions que inevitablement sofreix.

L'obra es divideix en tres apartats; a l'«Equipo de Investigación Sociológica» (E.D.I.S.) correspon el dos primers, els quals analitzen una sèrie d'entrevistes realitzades a una munió d'experts en matèria sanitària, i a un grup de malalts i els seus familiars, respectivament. El tercer gran apartat està integrat per tres estudis concrets sobre la sanitat des de la perspectiva de la persona malalta. El primer de tots correspon a J. A. Rodríguez, i es titula: «Análisis sociológico de la participación y los derechos de la persona enferma dentro del sector sanitario». El segon treball, firmat per F. J. Escribuela, ens narra: «El análisis jurídico de los derechos y riesgos del enfermo ante la sanidad», i com a darrer trobem la investigació de J. A. Moreno anomenada: «Análisis comparativo de los modelos y sistemas de salud». La tasca de coordinació ha estat realitzada per A. Pérez Peñasco.

El primer article recull opinions d'entesos sobre el sistema sanitari i s'hi apleguen els parers de diferents persones que estan o han estat pròximes o incloses en la direcció i l'administració de la sanitat a Espanya: funcionaris de l'administració, gerents, directors i administradors d'hospitals, metges, presidents d'associacions mèdiques, advocats, periodistes, etc. Els temes en què es centra l'entrevista són: els punts, les àrees i les zones més conflictives del país quant al procés sanitari, l'actitud del malalt davant de la sanitat a casa nostra, la reforma sanitària, els drets dels malalts, la informació que haurien de rebre, el control sobre el que li està passant i el que li estan fent, els models sanitaris d'altres països i d'altres partits, etc.

El segon apartat es centra en el malalt i la seva família, les entrevistes reflecteixen les característiques i les diferències entre usuaris de la medicina privada i de la Seguretat Social, entre malalts aguts i malalts crònics, entre els infants malalts i els adults malalts, entre els distints nivells econòmics, socials i ideològics dels pacients i de llurs famílies. Queda així dibuixat l'esquelet del sistema sanitari tal com és percebut per l'afectat i el seu entorn.

L'estudi de J. A. Rodríguez es un anàlisi sociològica de la situació en què es troba tota persona que entra en contacte amb la sanitat, quins són

tots els passos que dona i quin és el seu paper com a malalt en relació amb la medicina privada o amb la S.S., tenint en compte les característiques siguin físiques, econòmiques, socials o culturals dels diferents afectats.

L'anàlisi de F. J. Escrihuela, ens mostra la posició jurídica que en aquest moment ocupa tot malalt dins el nostre model sanitari, i ens indica les possibles millores que l'usuari, en matèria legal, està en vies d'aconseguir a través d'un projecte de codi dels drets del malalt.

El darrer apartat correspon a J. A. Moreno, el qual aconsegueix descriure i comparar els models sanitaris de diferents països —com Estats Units, Suïssa, Regne Unit, Suècia, República Federal Alemanya i Espanya—, demostrant els inconvenients i els avantatges dels diferents nivells en tecnologia, economia i ideologia.

El que més pot sorprendre —i sens dubte cal posar-hi atenció— és qui ha patrocinat la investigació: «Fraternidad Cristiana de Enfermos y Minusválidos». La qual cosa demostra una certa despreocupació de l'administració estatal per qualsevol qüestió que no li porti un benefici a curt termini, i la preocupació per aquesta sèrie de temes d'algunes institucions privades, que molts cops es veuen en l'obligació d'omplir el buit i de portar endavant empreses que afecten a tota la societat i que, conseqüentment, haurien de ser finançades per l'estat.

Com bé ens diuen els autors, aquest llibre és una aportació important a l'escassa literatura que hi ha en matèria de sanitat sobre la condició de «malalt», que és proposat com a principal protagonista. Ara bé, els autors dediquen el seu treball a l'anàlisi de les relacions entre el malalt i la seva família en el sistema sanitari espanyol. Queden per resoldre —tal vegada perquè és feina d'antropòlegs—, totes les relacions, circumstàncies, situacions, moments, decisions i activitats que són en el límit o fora del sistema sanitari oficial, i que influencien i són influïdes per l'esmentat sistema, ocasionant un anar i venir d'informació assimilada i reestructurada per cada un dels grups que són pròxims a la «malaltia», al marge de l'estructura sanitària oficial.

Serra Paris

Departament d'Antropologia Cultural.

Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona.